

Ing. ANTE STERNIŠA
Herceg-Novi

MOGUĆNOSTI KORIŠTENJA AUSTRALIJSKIH AKACIJA KAO HORTIKULTURNOG POTENCIJALA HERCEGNOVSKOG PODRUČJA

UVOD

Po prirodi nemirnog i istraživačkog duha, čovjek je od davnina prenosio najrazličitije bilje, pokušavajući da ga aklimatizuje i iskoristi najprije u ekonomsko-praktične svrhe, a kasnije, porastom naučno-tehničkih saznanja i jačanjem ekonomske moći, u cilju kreiranja novih pejzaža koji će ga podsjećati na udaljene zemlje i kontinente i odvojiti od onog svakodnevnog koje, ili nije primjećivao, ili mu je izgledao monoton i siromašan u odnosu na raskošnu ljepotu viđenog i u mašti doživljavanog.

U pojedinim krajevima ispoljavala se naročita radoznalost za egzotično bilje kao rezultat, prije svega, specifičnih prirodnih predispozicija uslovljenih klimatskim potencijalom koji je eksperimentalnom duhu čovjeka išao na ruku. Tako je i na našem Primorju došlo do spontanog unošenja i aklimatizacije egzota, koje su na opšte zadovoljstvo tokom godina u potpunosti uspjele.

Očigledan primjer takve, uspješno sprovedene, aklimatizacije pruža nam i područje Boke Kotorske, a posebno region Herceg-Novog, čijim pejzažima egzotično bilje daje posebnu karakteristiku, koja pored bioloških i hortikulturnih kvaliteta odgovara i turističkim potrebama područja. Bogati fond egzota tokom vremena se sigurno i smanjivao, a neke su i potpuno nestale, o čemu govore brojni zapisi i svjedočanstva savremenika. To upućuje da se iz mnoštva unesenih egzota, koje su u jednom periodu kulturno-istorijskog razvoja i stepena biološko-tehničkih saznanja bile opravdane, vršilo odabiranje i korištenje onih vrsta koje obezbjeđuju optimalan biološki i hortikulturni potencijal.

Iz bogatog fonda egzotičnog bilja ovog područja koje, pored autohtone flore, predstavlja značajan materijal i za veoma suptilna hortikulturna rješenja, bilo da se radi o malim vrtnim scenarijima, pa do primjene u pejzažnim ostvarenjima većih razmjera i podi-

zanja zelenih površina svih kategorija, vrste iz roda *Acacia*, nalaze sve veću primjenu ne samo kao element likovnog izražavanja, već u posljednje vrijeme i iz neposrednih ekonomskih razloga. Neke od njih, zbog krupnog i zanimljivog cvijeta, a posebno zbog cvatnje u zimskom periodu (decembar — mart), kada se inače na jugoslovenskom tržištu redovno osjeća nedostatak cvijeća, veoma su dragocjene i tražene.

Prisustvo *Acacia* na području Herceg-Novog, kojih ovdje ima svega nekoliko vrsta i varijeteta, kao i istovremeno široki spektar mogućnosti njihove primjene u ozelenjavanju i eksploataciji u komercijalne svrhe, predmet su naših istraživanja čiji je cilj svestranije sagledavanje njihovih osnovnih karakteristika, kao i mogućnosti daljeg proširenja. Istovremeno, naša razmatranja imaju za cilj i da ukažu na neke neujednačenosti i nepravilnosti u nazivima biljaka ovoga roda kod nas, koje se često nepravilno nazivaju «mimozama».

OPŠTI PODACI O AKACIJAMA

Rod *Acacia* obuhvata oko 600 vrsta iz tropskih i subtropskih predjela. Od ukupnog broja, oko 300 vrsta porijeklom je iz Australije. Na području Mediterana zastupljene su skoro isključivo australijske akacije kao izvorne vrste, a takođe i veći broj hortikulturnih varijeteta. Australijske akacije botanički pripadaju porodici *Mimosaceae*, ali sa specifičnim karakteristikama po kojima se razlikuju od akacija iz istog, ili drugih rodova.

Opšti naziv «mimoza» za ove akacije, koji je odomaćen i kod nas, potiče sa francuske rivijere, odakle se pod ovim čisto trgovačkim imenom vršio eksport cvjetnih grančica u toku zimskog perioda na tržišta skandinavskih zemalja i Engleske. Međutim, nomenklaturno-botanički on je netačan, s obzirom da vrste iz roda *Mimosa* u ekološkim uslovima koji vladaju na Mediteranu ne mogu uspijevati u slobodnom prostoru (*Mimosa pudica* kod nas se uzgaja samo kao lončana kultura). Zbog sličnosti u građi lista često se i vrste *A. julibrissin* Willd. i *P. gilliesii* Hook., kao elementi u ozelenjavanju veoma prisutne na našem području svrstavaju sa australijskim akacijama, premda ni botanički ni po porijeklu nemaju nikakvih sličnosti.

Za razliku od nekih drugih akacija iz istog roda, sve su australijske akacije zimzelene, drvenaste biljke koje narastu kao grm ili stablo različite visine i oblika habitusa od patuljastih, prizemno razgranatih (*A. juniperina* Willd., *A. verticilata* Willd., *A. tenuifolia* F. v. M.), do preko 10 metara visokih, piramidalnog ili kišobranastog habitusa (*A. dealbata* Link., *A. retinoides* SCH., *A. longifolia* Willd.). Kod nekih vrsta i varijeteta oblik stabla je sličan žalosnoj vrbi (forma *pendula*) sa granama povijenim prema osovini debla (*A. baileyana* F. v. M., *A. pubescens* Br. R., *A. dealbata* var. «*pendula*», *A. Howittii* hort.).

List je dvostruko-perasto složen, ali je mnogo češća pojava nepravih listova tzv. filodija. Pravi list je složen od različitog broja sitnih listića, nježno-paperjastog izgleda, zelenkasto-plavičaste do srebrnasto-sive boje. Broj listića je karakterističan za svaku pojedinu vrstu pa se uspješno koristi prilikom determinacije (npr., *A. baileyana* ima list sastavljen od dva do osam pari osovina koje nose 12 do 20 pari sitnih linearnih listića, veličine 5—6 x 1 mm. *A. dealbata* 12 do 20 pari osovina sa po 30 do 40 pari linearnih listića 3—4 x 0,8 mm).

Filodije, odnosno proširene lisne drške, pojava koja ukazuje na kseromorfnost australskih akacija, mogu biti različitog oblika: trouglaste (*A. cultriformis* Cunn.), eliptične (*A. howittii* hort.), ovalne (*A. podalyriifolia* A. Cunn.), linearne (*A. longifolia* Willd.), veličine 2—10 x 1 do 6 cm. Kod vrste *A. nerifolia* hort. podsjećaju na list *oleandra*, a kod *A. juniperina* Willd. na iglice četinara. Kod nekih vrsta akacija karakteristična je istovremena pojava pravih listova i filodija (*A. melanoxylon* Br. R., *A. hamburyana* Winter.). Cvijet se razvija na jednogodišnjim vršnim ili postranim graničama, zavisno od vrste. Pojedinačni cvijet je sitan, sakupljen u okruglaste ili kupaste glavičaste cvasti, zlatno-žute boje i veoma mirisljav. Glavice rastu pojedinačno u pazušku lista, po dvije do tri zajedno, ili pak u krupnim grozdovima. Veličina glavičastih cvasti zavisi od vrste, a na tržištu su posebno cijenjeni krušno-cvijetni varijeteti i hibridne forme (*A. dealbata* var. *rustica*, *A. dealbata* var. *gaulois*, *A. mirabilia* hort., *A. bon. accueil* hort. i druge). Australske akacije cvjetaju od novembra do maja mjeseca, a neke i kasnije, kao, na primjer: *A. floribunda* hort. (= *A. semperflorens* hort.), koja cvjeta praktično čitave godine. Plod je kožasta, člankovita mahuna veličine 7—10 x 2—3 cm, sa 5—10 pregrada u kojima se nalaze sitne sjemenke braon boje.

Na hercegnovskom području determinisane su slijedeće vrste i varijeteti: *A. dealbata* Link., *A. dealbata* var. *gaulois*, *A. dealbata* var. *rustica*, *A. dealbata* var. *tournaire*, *A. floribunda* hort., *A. longifolia* Willd., *A. podalyriifolia* A. Cunn., *A. cultriformis* Cunn., *A. baileyana* F. v. M.

Analiza konstatovanih australskih akacija na području Herceg-Novog

A. DEALBATA LINK. (= A. DECURRENS WILLD. VAR. DEALBATA F. v. M.)

Kao izvorna vrsta u regionu Herceg-Novog, brojno najviše zastupljena, a na pojedinim mikrolokalitetima (Kutsko polje, brežuljkasti tereni hercegnovske rivijere) spontano se razvija praveći manje ili veće monokulturne sastojine. Za razliku od ostalih akacija, čiji je areal sveden na usko obalno područje, uglavnom u

zoni citrusa, ovu akaciju nalazimo čak i na gornjoj granici eumediteranske zone. Dostignuti visoki stepen aklimatizacije i mogućnost regeneracije i širenja korjenovim izdancima, omogućuju ovoj vrsti da izdrži i kratkotrajne niske temperature od -10 do -12°C , kakve su zabilježene u neuobičajeno hladnoj zimi 1971. godine. Slične karakteristike pokazuje još samo *A. floribunda* i njeni varijeteti «Augusta» i «Le Martin», koji takođe imaju prošireni areal uspijevanja, pa ih često nalazimo i na nadmorskim visinama do 500 metara.

U postojbini, u južnim i jugoistočnim predjelima Australije, naraste kao drvo preko 20 metara visine sa prečnikom debla od 80 do 100 cm. U ataru Topla, zapadno od Herceg-Novog, zabilježen je primjerak visine 12 metara sa prečnikom debla od 40 cm, što je svakako posljedica i mikroklimatskog položaja ove lokacije, gdje je inače temperatura redovno za $2-3^{\circ}\text{C}$ viša od prosječnih temperatura izmjerenih u širem području Herceg-Novog. Od svih akacija koje su konstatovane u regionu Herceg-Novog, *A. dealbata* je najbujnija i postiže najviši visinski i debljinski porast. Mjerenjem je utvrđeno da u prosječnim klimatskim uslovima godišnji porast iznosi 1,50 m, tako da sadnice starosti tri do četiri godine postignu visinu od 4 do 5 metara i promjer krošnje od 3 do 4 metra. Krošnja je široko razgranata, sa granama u početku uspravnog rasta, a kasnije nešto povijenim. Kora debla i grana je zelenkasto-siva i glatka, a grančice prekrivene pepeljasto-sivim pjegama. Karakteristično je za ovu akaciju, kao i za sve ostale, da je drvo veoma čvrsto, ali istovremeno i krto, te se lako lomi. Ova zajednička osobina je i razlog da se berba cvjetnih grančica vrši ručno, jer je čak i deblje grane moguće lako skršiti, pa otuda i postoji navika da se berba cvjetnih grančica obavlja isključivo ručno, premda je, prema našim iskustvima, upotreba noža, makaza ili specijalnih sjekača mnogo efikasnija i bez ikakvih posljedica za budući razvoj stabla. Korjenov sistem kod svih akacija koje su kalemljene na podlogu *A. floribunda*, pa i kod ove vrste koja se najčešće spontano razvija korjenovim izdancima, širi se horizontalno bliže površini, tako da prilikom obrade može doći do oštećenja korijena, i, što je naročito opasno kod jačih golomrazica, do izmrzavanja ili čak izvrtanja čitavih stabala, ukoliko su izloženi pravcu udara vjetra.

Cvjeta na jednogodišnjim vršnim granama u decembru—januaru, pa čak i do marta mjeseca, što zavisi od klimatskih uslova i geografskog položaja. Na brežuljkastim terenima i južnim sunčanim ekspozicijama okoline Herceg-Novog, u prosječnim klimatskim uslovima procvjeta već u decembru, dok na mjestima izloženim vjetru i depresijama sa hladnim strujanjima polovinom januara mjeseca. Prinos, odnosno količina cvjetnih grančica po jednom odraslom stablu akacija (8—10 godina starosti) kreće se od 40 do 200 kg. Prema našim iskustvima, sa jednog odraslog stabla na lokalitetu Kutskog polja ili Tople ubere se i do 250 kg cvijeta.

Ova vrsta poslužila je selekcionerima kao ishodni materijal za dobijanje novih varijeteta i hibrida krupnog cvijeta radi ekonomske eksploatacije, a takođe i u hortikulturno-pejzažne svrhe kao likovni elemenat u obogaćivanju parkovskih sadržaja na Mediteranu.

Od komercijalnih krupno-cvjetnih varijeteta na hercegnovskoj rivijeri već su znatno rašireni: *A. dealbata* var. *gaulois*. Sličnih karakteristika, kao i matična vrsta, ali sa nešto vitkijim ramenim granama koje čine krošnju dosta gustom i čitavi habitus više piramidalnim. Naraste 5—6 metara u visinu, sa promjerom krošnje od 3 do 4 metra. Perasto složeni list sastavljen je od 30 do 40 pari sitnih listića, tamnozeleno boje. Osjetljivija na niske temperature od matične vrste, naročito u vrijeme vegetacije i cvatnje. Cvjeta na jednogodišnjim, kraćim i zbijenijim vršnim grančicama u dugim grozdastim cvastima, zlatno-žute boje od 15. februara do početka marta. Sa jednog odraslog stabla ubere se znatno manje cvjetnih grančica, svega 30 do 40 kg odličnog kvaliteta, koji dobro podnosi transport, pa se cijeni u komercijalne svrhe.

A. DEALBATA LINK. VAR. RUSTICA I A. DEALBATA LINK. VAR. TOURNAIRE

Za razliku od matične vrste, to su niska stabla 3 do 4 m visine, ali sa snažnim ramenim granama i izbojima uspravnog rasta. Boja kore debla i grana kod »var. rustica« je tamno-braon, a perasto složeni listovi sitni i kratki, tamno-zelene boje, dok je kod »var. tournaire« kora debla i grana svijetlo-zelene boje, a list zelenkasto-sive. Oba varijeteta cvjetaju na jednogodišnjim vršnim granama u krupnim glavičastim cvastima, zlatno-žute limun boje, koja formiraju druge grozdove duž čitave grančice (»var. rustica«), ili samo pri vrhu grančice (»var. tournaire«). Varijetet »rustica« cvjeta od polovine januara do polovine februara mjeseca i sa jednog stabla može se ubrati cca 50 kg veoma kvalitetnih cvjetnih grančica koje odlično podnose transport, dok »var. tournaire« cvjeta nešto ranije (početkom januara), kraćeg je perioda cvjetanja, ali takođe kvalitetnog cvijeta, otpornog na transport.

A. FLORIBUNDA HORT. (= *A. semperflorens* hort.)

Ova akacija poznatija je pod imenom »akacija 4 sezone« ili »ljetna mimoza«, jer praktično cvjeta u toku čitave godine, a najviše u proljetnom i ljetnom periodu. Naraste kao grm ili stablo, često i do visine od 4 do 5 m, razgranate i zaobljene krošnje. Kora debla i grana pepeljasto-siva i glatka (var. »augusta«) ili braon-crvenkasta (var. »Le Martin«). Filodije usko-linarnne veličine

8 do 12 x 0,4 do 2 cm sa jednom centralnom nervaturom, za razliku od vrste *A. longifolia* Willd., koja je u ovom regionu dosta rijetka i kod koje su linearne filodije nešto duže i najčešće sa tri poduzna nerva. Sitni glavičasti cvjetovi u početku braon boje, a u punom razvoju svijetlo-žute, sakupljeni su u sitnim grozdovima na vršnom dijelu jednogodišnjih grančica, nešto kraći od filodija.

Zbog velike ekološke valence i plastičnosti, kao i *A. dealbata*, ima prošireni areal pa se često nalazi u ekološkim uslovima nepovoljnim za razvoj ostalih akacija. Zbog takvih osobina, bila je jedna od prvih doseljenika na obale Mediterana, gdje se u početku koristila i kao komercijalna vrsta, a danas samo kao ukrasna, i što je naročito značajno kao podloga na koju se kaleme sve ostale vrste akacija, s obzirom da su zemljišta sa visokim sadržajem krečnjaka nepovoljna za uzgoj akacija pa dolazi do hloroze i propadanja biljaka. Osobinu da vrsta *A. floribunda* i njeni varijeteti podnosi veće količine krečnjaka i istovremeno se bujno razvija uočili su francuski selekcionari i počeli da je koriste kao podlogu za kalemljenje drugih vrsta i varijeteta. To je ubrzalo širenje, naročito krupno cvjetnih, komercijalnih varijeteta na mediteranskom litoralu i omogućilo podizanje nasada i na takvim zemljištima bez prethodnih meliorativnih zahvata, odnosno dekalifikacije zemljišta.

U regionu Herceg-Novog raste jednako uspješno na kamenitim jako eksponiranim pozicijama, kao i u društvu sa primorskim borovima i čempresima na pješčanim terenima uz morsku obalu i istovremeno dobro podnosi posolicu. Prema našim iskustvima veći stepen otpornosti na posolicu i blizinu mora pokazuju i sledeće vrste: *A. baileyana*, *A. cultriformis*, *A. podalyriifolia*, *A. longifolia* i *A. melanoxylon*.

A. PODALYRIFOLIA A. CUNN. (= *A. molleana* hort.)

Veoma je ograničenog areala i brojnosti zbog izuzetne osjetljivosti na niske temperature. Područja sa apsolutnim minimumom ispod minus 5°C nepovoljna su za ovu akaciju. U regionu Herceg-Novog nalazimo je samo na mikrolokalitetima ataru Topla i Savina, gdje se temperature rijetko spuštaju ispod 0°C. Raste kao grm ili manje stablo do 3 m visine sa povijenim ramenim granama i grančicama, lepršavog neurednog habitusa. U ataru Topla, u neposrednoj blizini mora, zabilježen je jedinstven primjerak visine 6 m, promjera krošnje 5 m i prečnika debla 25 cm. Kora debla i grana bjelkasta i prekrivena sitnim dlačicama. Filodije široko ovalne, na rubu lagano zaobljene i na kraju povijene, svijetlo-sive boje, veličine 2 x 1,5 cm.

Cvjeta na vrhu jednogodišnjih grančica u zbijenim grozdovima koje čine krupne glavičaste cvasti, svijetlo-žute boje. Na

južnim sunčanim ekspozicijama užeg područja Herceg-Novog cvjeta već polovinom novembra, pa se veoma cijeni kao rana i kvalitetna vrsta. Po jednom odraslom stablu može se ubrati 30 do 40 kg cvjetnih grančica.

Sličnih morfoloških karakteristika je i *A. cultriformis* Cunn. sa trouglastim filodijama na vrhu zašiljenim, svijetlo-zelene boje. Raste pretežno kao grm do 2 m visine sa raširenim ramenim granama. Sitne glavičaste cvasti, svjetlije limun-žute boje, formiraju duge grozdove na vršnom dijelu jednogodišnjih grančica. Cvjeta polovinom marta mjeseca.

A. BAILEYANA F. v. M.

Razgranato stablo naraste do 5 m visine sa visećim granama (pendula) koje se spuštaju do zemlje. U regionu Herceg-Novog dosta je česta i veoma bujnog porasta. Na mikrolokalitetu Savina, jedan primjerak ove vrste ima sljedeće dimenzije: visinu 7 m, širinu krošnje 4 m i prečnik debla 15 cm.

Kora debla i grana zelenkasto-pepeljaste boje. Perasto-složeni list čine dvije do četiri osovinske sa po 12 do 20 pari sitnih linearnih listića srebrenasto-sive boje, veličine 5 do 6 x 1 mm. Sitne pojedinačne glavičaste cvasti na peteljka dužim od lista, zlatno-žute boje, razvijaju se ravnomjerno duž čitave cvjetne grančice koja ponekad prelazi dužinu od 1 m. Cvjeta od 15. decembra do 15. januara. Sa jednog odraslog stabla može se ubrati 50 do 60 kg cvjetnih grančica.

PROIZVODNJA AKACIJA

Akacije se razmnožavaju sjemenom, korjenovim izdancima, margotiranjem, položenicama i kalemljenjem. Proizvodnja iz sjemena se najčešće koristi kod selekcije, međutim, u komercijalne svrhe nema naročitog značaja, jer je potreban relativno dug period od sjetve do gotove sadnice, što uz odgovarajuću tehnologiju čini i proizvodnju dosta skupom. Presađivanje korjenovim izdancima koristi se kod nekih vrsta i varijeteta, koji imaju veliku izdanačku moć. Ovaj vegetativni način razmnožavanja osigurava karakteristike matične vrste, ali u kasnijem periodu rasta dolazi do izvjesne degeneracije habitusa i smanjenja vegetativne mase. Margotiranje i sistem položenica se takođe dosta uspješno vrši kod nekih vrsta, s obzirom na sposobnost akacija da stvaraju adventivno korijenje. Kalemljenje je način koji se najviše primjenjuje u komercijalnoj proizvodnji akacija. Može se vršiti u proljeće na procjep ili okuliranje na tjerajući pupoljak, međutim, sistem ablaktacije (spajanja) je praktično najrašireniji način koji ima i najveći broj prednosti. Kao podloga koristi se vrsta *A. floribunda* koja pod-

nosi visok sadržaj krečnjaka u zemljištu i istovremeno je veoma bujna, pa se plemka pravilno i snažno razvija i već prve godine nakon kalemljenja donosi cvijet.

S obzirom da je ovaj način kalemljenja najčešće primjenjivan i u našim uslovima, tehnika rada u najkraćim crtama bila bi sljedeća: sjeme se sije u proljeće (mart—april), odmah nakon dozrijevanja u smjesu jednakih dijelova lisnjače, pregorjelog stajnjaka i sitnog riječnog pijeska. Presađivanje sejanaca vrši se dva do tri puta, uvijek povećavajući veličinu (promjer) saksije. Kada podloga dostigne debljinu 8 do 10 mm (jedna do dvije godine nakon sjetve, zavisno od uslova uzgoja i prihranjivanja), treba je presaditi u saksije promjera 14 do 16 cm, i to pri samom rubu saksije. Ovo je značajna mjera iz praktičnih razloga, jer se prilikom kalemljenja (ablaktacije) smanjuje ugao spajanja, olakšava rad i postiže bolji prijem sadnica.

Matična stabla, čije grančice želimo iskoristiti kao plemke kod ablaktiranja, moraju biti posebno uzgojena. Habitus se postupkom rezidbe i savijanja ramenih grana formira kao razgranati niski grm sa grančicama povijenim do zemlje. Podloge koje su prethodno uzgojene u saksijama postavljaju se ispod matičnog stabla i vrši spajanje sa grančicama plemke koje, po pravilu, treba da budu iste ili približno jednake debljine. Oštrim kalemar-skim nožem skida se sa plemke i podloge kora u dužini od 5 do 7 cm, vrši spajanje i vezivanje rafijom ili debljim pamučnim koncem.

U našim klimatskim uslovima optimalni period kalemljenja (ablaktiranja) kreće se od 20. maja do 1. juna. Pod normalnim uslovima spojno mjesto postepeno zarašćuje (kalusira) i već krajem septembra i početkom oktobra ono je potpuno sraslo i uspostavljena normalna cirkulacija sokova kroz sprovodne sudove podloge i plemke, pa se vrši otkidanje kalema od matičnog stabla i sadnice unose u hladne staklenike ili sade neposredno u slobodni prostor.

ZAKLJUČAK

1. Na području Herceg-Novog postoje optimalni ekološki uslovi za razvoj australskih akacija. Međutim, zbog klimatske izdiferenciranosti uslovljene reljefom prilikom upotrebe akacija treba birati mikrolokalitete zaštićene od prodora hladnih vjetrova i južne sunčane ekspozicije, jer to često može biti od presudnog značaja za normalni razvoj i opstanak najvećeg broja vrsta i varijeteta. Najveću ekološku valencu ima *A. dealbata*, a najmanju *A. podalyriifolia*.

2. Australske akacije pružaju velike mogućnosti za ekonomsku eksploataciju podizanjem nasada na brežuljkastim tereni-ma Hercegnovske rivijere i Kuskog polja, za što postoje uslovi i interes proizvođača.

3. Za tržišnu proizvodnju od posebnog je značaja period od 15. novembra do 15. marta, kada je obezbijeđen plasman cvjetnih grančica, kako na domaćem tako i na inostranom tržištu. U regionu Herceg-Novog najviše su zastupljene vrste sa periodom cvjetanja od početka januara do polovine februara mjeseca, odnosno srednje-rane, dok su rane vrste, koje cvjetaju od 15. novembra do polovine februara, kao i kasne, od polovine februara do kraja marta, veoma rijetke.

4. U daljem širenju australijskih akacija prioritet treba da imaju krupno-cvjetni varijeteti, posebno rano i kasno cvjetajući, zbog veće potražnje i visoke cijene koju postižu na tržištu. Od kasnih treba istaći var. *gaulois* koji je veoma cijenjen i na evropskom tržištu, a velike količine cvijeta ove akacije uvoze se iz Italije (San Remo) na tržištu širom Jugoslavije u špici potražnje za 8. mart.

5. *A. dealbata* kao izvorna vrsta treba da i dalje ima prioritet, naročito na brežuljkastim terenima, u zoni masline. Niže položaje i povoljnije mikrolokalitete koristiti za njene krupno-cvjetne varijetete koji su osjetljiviji na niske temperature, ali imaju kvalitetniji cvijet.

6. Prilikom sadnje i podizanja nasada upotrebljavati isključivo vrste i varijetete kalemljene na podlogu *A. floribunda* zbog visokog sadržaja krečnjaka u zemljištima ovog regiona.

7. Raznovrsnost i dekorativnost habitusa akacija pruža velike mogućnosti za likovno izražavanje i efektne kombinacije, ne samo sa bogatim izborom mediteranskog biljnog materijala, nego i sa vrtno-arhitektonskim detaljima koji pojačavaju vizuelni efekat originalnosti i rustičnosti mediteranskog pejzaža.

8. Australijske akacije u komponovanju vrtnih i pejzažnih scenarija imaju veoma široki spektar primjene. Mogu se upotrebiti kao soliteri na travnjacima, blagim padinama u neposrednoj blizini vodenih površina, manjim ili većim grupama, zelenim masivima, drvoredima i sl.

9. Perasto-složeni list zelenkasto-plavičaste do srebrnasto-sive boje poput čipkastog plašta prekriva čitavu krošnju čineći je lepršavom i veoma upadljivom, naročito u kontrastu sa zimzelenim lišćarima širokog lista i tamno-zelene boje (*laurusi*, kamelije, citrusi).

10. Akacija kao ukrasna biljka na području Herceg-Novog do sada je malo korištena; međutim, zbog njenih nesumnjivih hortikulturno-estetskih kvaliteta, ubuduće je treba mnogo više koristiti u kreiranju parkovskih površina Herceg-Novog, gdje inače ova kultura postaje sve više simbol grada pa se u znaku rascvjetanih »mimoza« svake godine održavaju i značajne turističke manifestacije.

L I T E R A T U R A

- G. Bentham et F. v. Mueller: *Flora Australiensis*, Londres, 1863—70.
F. v. Mueller: *Iconography of Australian Species of Acacia*, 1887.
R. Laumonier: *Cultures florales méditerranéennes* Paris, 1959.
C. Sagnard: *Le mimosa sur la Côte d'Azur*.
P. Fighiera: *La profession d'expéditeur de fleurs*, Jardins de la Côte d'Azur, Société d'horticulture pratique de Nice et des Alpes-Maritimes, 1958.
Bailey L. H.: *Standard Cyclopedia of Horticulture*, New York, 1961.
Chopinot R.: *Acacias introduits et cultivés dans les jardins méditerranéens* Ann. Amel. Plantes, Ser B. I. N. R. A.
La maison rustique: Le bon jardinier Paris, 1964.
Adriano Fiori: *Nuova flora analitica d'Italia* — Bologna, 1974.

Summary

FEASIBILITY OF USING AUSTRALIAN ACACIA AS A HORTICULTURAL POTENTIAL OF HERCEG-NOVI REGION

Dipl. ing. Ante STERNISA, Herceg-Novi

In the rich fund of the exotic plants in the region of Herceg-Novi, which besides autochthonal flora, presents important material for very subtle horticultural solutions, the species from the genus of *Acacia* are increasingly used not only as an element of artistic expression but in recent time for economic reasons. Some of them due to their large and interesting blossom, and especially for blossoming in winter period (December to March) when there is a lack of flowers on Yugoslav market, are extremely precious and demanded.

The aim of our research is a more versatile insight of their basic characteristics from the biological and functional-esthetic point of view, and for the feasibility of their further spreading.

In the region of Herceg-Novi the following species and varieties have been determined: *A. dealbata* Link., *A. dealbata* var. *gaulois*, *A. dealbata* var. *rustica*, *A. dealbata* var. *tournaire*, *A. floribunda* hort., *A. longifolia* Willd., *A. podalyriifolia* A. Cunn., *A. cultriformis* Cunn., *A. baileyana* F. v. M.

As the original species *A. dealbata* is the most numerous and unlike the other species and varieties, the area of which is limited, to a narrow littoral region, mainly the zone of citrus, this acacia is found even as far as the highest border of Eumediterranean zone. Similar characteristics are present with *A. floribunda* and varieties «Augusta» and «Le Martin», which have got a larger area of growing and are often found as high as 500 metres. Lower positions and more suitable microlocalities are occupied by large-blossom varieties of smaller ecological valence, as well as *A. podalyriifolia* which is the most susceptible to low temperatures.

Acacia as a decorative plant has not been much used in the region of Herceg-Novi; however, because of its certain horticultural qualities and suitable ecological conditions of the environment, it should be used much more in future in creating park areas, as this blossoming culture is becoming the symbol of the town, so that even important touristic events take place with the mark of blossoming «mimosa».